

הרהורים מאוחרים בעקבות ועידת הקבוץ הארצי

מרדכי טייכנר

בעקבות ועידת הקבה"א התעוררו אצלי מספר שאלות. חשבתי שלאחר הוועידה המזכירות תארגן ערב מיוחד (אולי במסגרת שיחת קיבוץ) ונקיים דיון על תוצאות הוועידה, או אולי יימסר דו"ח מפורט על ידי נציגנו. לצערי, כשם שלא הייתה הכנה רצינית לפני הוועידה, כך זה נגמר גם אחריה, וזה חבל מאוד. אמנם נכתבו דברי שבח מעל דפי עיתון הקיבוץ למארגני הוועידה בעין השופט, אך אם איני טועה לא זו הייתה מטרת הוועידה. היות ואין לי פרטים מדויקים כיצד הדברים נקבעים בקיבוצים אחרים, וברצוני לדייק, הדוגמא היחידה העומדת לנגד עיני היא ההכנות לקראת הוועידה שהיו בעין השופט. לא זכורה לי ועידה בקיבוץ הארצי, שהקיבוץ לא היה שותף בהכנתה, אם בחוגים מצומצמים, או בדיונים רחבים, או משאל, או בכל צורה שבה יהיו שותפים רוב הקיבוץ, על כל שכבותיו. מה עוד, שדנים בגורל התנועה הקיבוצית. לא ניתן לחשוב ולהחליט במונחים סולידריים ולהתנהג באופן פרטני (כשם שאי אפשר לרצות כפור חם...).

בטרם אתלבט האם אעדיף סולידריות או פרטנות, ברור לי, גם ללא התלבטות, שברצוני קודם כל דמוקרטיה והכנה דמוקרטית לוועידה. לא ייתכן שציבור שלם יילך לוועידה או ישלח את נציגיו לוועידה שבה דנים על גורל התנועה הקיבוצית כאשר חלק גדול מהציבור לא יודע מה זה סולידרי ומה זה פרטני, ואיני מתכוון לפירוש המלים אלא כיצד זה מתקשר לדיונים בוועידה.

לו כתבתנו הייתה עורכת משאל בזק לפני הוועידה והייתה שואלת מה זה 'סולידרי' ומה זה 'פרטני' (בקונטקסט של הוועידה), היינו מקבלים תמונה עגומה מאוד. הקיבוץ, פרט להפרעות מזעריות, לא חש בקיום הוועידה או בהכנתה. הסכנה הגדולה שנשקפת היא שגם ההחלטות שנתקבלו יתמססו מבלי שמישהו ירגיש בכך. כי כאשר מישהו מכין לנו, מחליט בשבילנו ורוצה שנבצע את החלטותיו, מבלי לשתף אותנו קודם, אז...

אינני נמנה על השמרנים שבחברי הקיבוץ. מקובל עלי כל שינוי שיביא קידמה חיובית בחיינו החברתיים והכלכליים. אך אין חייבים לשנות לשם שינוי בלבד. כל עוד הרוב חושב שהשיטה הסולידרית היא השיטה שתנחה את הקיבוץ הארצי גם בעתיד, לא נראית לי דרך אחרת לקבל החלטות, אלא בשיטה הישנה בלבד. הנהגת התנועה חייבת להבטיח שהקיבוצים יתכוננו לוועידה כזאת בצורה רצינית ויקיימו לקראתה את הברורים המתאימים, כפי שזה היה נהוג בעבר, אחרת כל קיבוץ יכול להחליט לעצמו, וכטוב בעיניו יעשה.

אמנם בשבוע האחרון לקראת הוועידה הוגש מסמך על ידי המזכירות, שהובא לדיון לשיחת קיבוץ. באותו ערב היו עוד כמה עניינים שהקיבוץ היה צריך לדון בהם. בשיחה השתתפו אולי 30 חברים (7% מחברי עין השופט) והדמוקרטיה חגגה במיטבה...
שניים או שלושה חברים התייחסו לנושא, כאשר כל אחד הציע להעביר איזה פסיק מפה לשם, או נקודה משם לכאן. אם איני טועה גם הוחלפו מילה או שתיים. שיטה זו לא מזכירה למישהו זמנים עברו, כאשר הדעות התקבלו פה אחד??

בדף הנ"ל היו דברים נכונים יותר וגם פחות.
לדוגמא: רכוש פרטי, כפי שזה היה כתוב והודגש: "הקיבוץ דן ברכוש הפרטי במסגרת שיחות הרנטות". במשפט הזה מיצינו את כל הבעיה הקשה של רכוש פרטי בקיבוץ.
למיטב זכרוני, טרם התקיים בעין השופט דיון רציני כלשהו בנושא הרכוש הפרטי. הנושא נדון אך ורק בהקשר המידי, המתייחס לחמישה חברים המקבלים פיצויים מגרמניה.
זכור לי עוד, שבמהלך שיחת הפיצויים ביקשתי דיון עקרוני ומקיף בנושא הרכוש הפרטי בקיבוץ. סברתי שדיון כזה מן הראוי שיעשה במסגרת חוגים, כיאה לנושא רציני כזה. לצערי מוסדות הקיבוץ העדיפו שלא לגעת בנושא טעון ורגיש זה.

ברצוני גם להתייחס לייצוג עין השופט בוועידה. האם נציגינו נבחרו בדרך דמוקרטית או שמונו על ידי מאן דהו? האם מישהו שם לבו לעובדה שלא היה נציג לקבוצות הגיל +55? (או שזה פטנט עין השופט בלבד). האם זה לא מזכיר את השיטה של הוועדה המסדרת? זה מקרין לא מעט על שיטת המינויים שלנו.

האם לא נכון היה לשנות את כל שיטת הבחירות בעין השופט לתפקידים? גם כאן השיטה פועלת בצורה שלא עונה על כל הדרישות הדמוקרטיות והסולידריות, כפי שאני מבין ומחייב. חשוב שצעירינו יהיו מיוצגים בוועידה או במוסדות הקיבוץ על ידי בני גילם. זכותו של הציבור לדעת את עמדתם של אותם הצעירים שנבחרו לייצג את הקיבוץ. האם הם ביטאו את עצמם לפחות פעם אחת בשיחת קיבוץ, או בפורום אחר, בענייני חברה או כלכלה? האם אדם ששנה לפני הוועידה היה מחוץ לגבולות הארץ יכול לייצג את הקיבוץ? האם אדם כזה (ויהיה מוכשר ככל שיהיה) יכול לחוש את הצורך בתנועה הקיבוצית בכלל ובעין השופט בפרט? אני חושב שבקיבוץ רב גילי הייצוג צריך להתנהל אחרת לכל התפקידים האישיים וגם תפקידים אחרים. אחרת נגיע למצב שכל שכבת גיל תרצה לקבל אוטונומיה ניהולית בקיבוץ, כולל שליטה בתקציבים.

כבר היום מופיעים סימנים ראשונים להתהוות של ייצוג על פי שכבות גיל ואינטרסנטיות צרה. מצב זה יכול להביא לאובדן ריכוזיות בניהול ובקבלת החלטות. אינני שולל מצב זה, אך לדעתי התייחסות כזו צריכה להיות נשלטת ולבוא רק אחרי דיונים והחלטות במסגרות המתאימות.

לסיום, מעל הכל עולה, השאלה האם נבחרינו בעין השופט מנווטים את הספינה בכיוון הנכון, או אולי הרוחות והזמן טלטלו את ספינתנו בצורה כה קשה, שצריכים לחזק את הנווטים על מנת שהספינה תגיע בשלמות לחוף מבטחים לשיפוץ כללי.

*****

האם לשדר לציבור? / מרדכי טייכנר

למרות שבשתי שיחות העליתי את נושא שידור שיחת קיבוץ בוידאו, אין אני חושב להרפות עד שהצעד האנטי-דמוקרטי הזה לא יתוקן. בתור חבר שמייחס חשיבות לשיחות הקיבוץ, ברצוני להחזיר, ולו במקצת, עטרה ליושנה. אנסה להאיר את הבעיה מעל דפי עלון הקיבוץ. היינו עדים בתקופה האחרונה למספר נושאים חברתיים רגישים שהובאו לשיחת קיבוץ. לחלקם היה ביטוי תקשורתי (וידאו, עיתון קיבוץ, דף לחבר) וחלקם לא שודרו ולא פורסמו, אלא הובאו לדיון בשיחת קיבוץ שהנוכחות בה, לצערנו קטנה.

השאלות שנשאלות:

א. מי מחליט מה שייך לציבור הרחב ומה לא?
ב. למה למנוע מציבור שמהווה 80-90% מחברי עין-השופט את המידע החשוב, והשתתפות פעילה?

ג. למה לא לנצל את הכלים התקשורתיים על מנת לשתף ציבור רחב יותר בכל בעיות החברה והכלכלה?

ד. האם אפשר בצורה זו להוביל חברה דמוקרטית, שיתופית, סולידרית, לאורך זמן?

בעין השופט ישנם להערכתי כ-50 חברים ותיקים, שאובייקטיבית לא יכולים לבוא לשיחות קיבוץ מפאת מגבלה פיזית כזו או אחרת. ישנם עוד כ-100 חברים צעירים, שמפאת אילוצים שונים, מוצדקים, אינם מצליחים להגיע לשיחות קיבוץ. להערכתי עוד כ-100 חברים משתתפים לסירוגין בשיחות קיבוץ. ישנם כאלו שאינם משתתפים בשיחות מסיבות השמורות עמהם. תהיינה הסיבות אשר תהיינה, אין הצדקה ואין צורך למנוע מאף אחד שמניתי לעיל את המידע על בעיות החברה והמשק. אי שיתוף חברים, שמסיבות אלו או אחרות, הוציאו את עצמם מהשתתפות בדיונים בשיחת קיבוץ, עלול להגביר את התרחקותם. לדעתי, אנו חייבים לעשות רוויזיה ולבדוק מחדש את המוסד הקרוי "שיחת חברים".

~ האם כאשר חבר מודיע על עזיבת הקיבוץ זה "שיחת חברים"? (אפילו כשהחבר בעל וותק), או שזה בחברה בוגרת כמו שלנו "הודעה בלבד"?

~ האם כאשר חבר או משפחה עוזבים עם סיבות שיש לדון בהן, וניתו אולי לשנות את החלטתם בעקבות דיון שכזה, זו שיחת חברים סגורה או שיש בזה עניין לציבור הרחב?
~ האם קבוצת חברים מתוך הקיבוץ, שעוברת על חוקת הקיבוץ על מנת לעורר את בעיית הרכוש הפרטי בקיבוץ, זו "שיחת חברים"?

~ האם וכאשר (שלא יקרה) נצטרך לדון בנושא סמים הקשור בחבר זה או אחר, זו "שיחת חברים" ללא תקשורת?

~ האם יש לחשוף לתקשורת הפנימית של הקיבוץ דיונים העוסקים בבעיות כלכליות מסויימות? (תוכנית משק, מאזנים מודפסים או מוקרנים בוידאו, תוכניות הקשורות ברמת

חיים)?

אלה הן שאלות שלדעתי יש לדון בהן בכובד ראש. מכיוון שאיני יודע האם דיון כזה התקיים אי-פעם, הייתי מציע לשנות את הנוהג ולשדר בווידאו, וזאת על מנת לאפשר השתתפות פעילה של כל חבר קיבוץ.

ואלו הצעותי:

1. בכל שיחת קיבוץ להקדיש 15 דקות לאותם החברים שמסיבות אובייקטיביות לא יכולים לבוא לשיחות הקיבוץ, ולאפשר להם להביע דעתם בטלפון, כל דובר X 3 דקות.
2. מכיוון ששיחת חברים זו השתתפות פסיבית או אקטיבית של חברי קיבוץ בלבד, אך מידע כל אדם יכול לקבל – מחברו או מעיתון הקיבוץ, אין אני רואה כל סיבה שזה לא יתקבל ישירות משידור טלוויזיוני, מהמקור, על מנת להגיש עדכון אמיתי, ולא כזה שיתקבל מפה לאוזן או כרכילות.
בשלושה תנאים אני מציע לא לשדר בווידאו את השיחה:
א. כאשר החבר שדנים בבעייתו מבקש זאת.
ב. בעיות כלכליות ששייכות לחברי קיבוץ בלבד, ופרסומן עלול לגרום נזק כלכלי.
ג. נושאים שעיתונות חוץ יכולה להשתמש בהם כחומר על מנת לפגוע בתדמית הקיבוץ (דיון על סמים, אלכוהול ופשע).

אמנם נשארתי במיעוט בהצבעה על ההצעה שלי בשיחת קיבוץ האחרונה, אולם לדעתי נגרם עוול לציבור שלא היה יכול להשתתף באותה שיחה (קיבלתי לאחר השיחה הדים על כך).

לדעתי השיחה הייתה ברמה טובה, ונאמרו בה דברים חשובים. חבל רק שפורום קטן בא לשמוע אותה.

*****

עיתון קיבוץ מס' 49 - 9.12.2005

מי הוא מנהיג? / מרדכי טייכנר

מזה שבועיים ימים אני משפשף את עיניי ושואל: האם כל מה שאני רואה ושומע מתרחש בקיבוץ עין השופט? דנים מדוע כן פרץ, מדוע לא פרץ, כאילו אין לנו שום שייכות למפלגה אחרת.

כותב אלישע: "מאז שביילין עבר למרצ, אני עזבתי". מדוע??? דרוש הסבר. האם מדובר בעניין פרסונאלי או אידיאולוגי? נכון, אין כאן שאלה של מרצ או ביילין. יש כאן שאלה מי ינהיג את מפלגת העבודה, או מופיע כאורח, ובתום הביקור מעיף החוצה את המארח? האם לא נאמר לפני זמן קצר מפי פרץ, שבמידה ופרס ירוץ לבחירות, הוא לא יעמיד את מועמדותו לראשות מפלגת העבודה? כך משתלטים על מפלגה, בעזרת קבוצות לחץ של ההסתדרות ובתמיכתן. מרוב פחד. אני מסופק האם להסתדרות, במצבה ובצורתה הנוכחית,

יש בכלל זכות קיום.

אדם שחושב את עצמו למנהיג פועלים ומועמד לראש ממשלה, המסוגל להשבית מדינה שלמה (בתי חולים, שדות תעופה, נמלים) אינו יכול להיות המנהיג שלי. לכן אלישע, אינני צריך להסביר מה זה להפסיד לקוח בחו"ל כתוצאה מחוסר אמינות וחוסר עמידה בלוח זמנים. אנחנו לא כל כך מקובלים בעולם, וגם לא כל כך אטרקטיביים כדי שנוכל לעמוד בסיטואציה כזו – אפילו אם מדובר בזמן קצר.

גם בחקלאות, עיכוב משלוח של מיליוני פרחים או כל תוצרת חקלאית אחרת, שאינם מגיעים לייעדם באירופה, גורם להפסד בל ישוער למדינה בכלל ולחקלאים בפרט. אנו במדינתנו, סגורים ונעולים מכל כיוון. יש לנו רק את הים, שמאפשר ייצוא מאסיבי וישיר. לנו יש מלחמות, אינתיפאדה, טרור ושבתות למיניהן – מוצדקות ולא מוצדקות. על זה עוד להלביש "סוציאל-דמוקרטיה"....

ואני שואל: האם אדם כזה, כמו עמיר פרץ, יכול להיות מנהיג או ראש ממשלה במדינה בעייתית כמו מדינת ישראל?

צודק עוזי לושי באומרו: "מנהיג מקבל את התואר מנהיג כאשר הציבור הרחב מבקש להיות מונהג על ידו, ולא באמצעות הקלפי".

מאז שאני מכיר את הפוליטיקה הישראלית קמו לנו מנהיגי מפלגות פועלים ומנהיגים אחרים. היו לנו (ועדיין ישנם) מנהיגים מהתנועה הקיבוצית, אשר הובילו מהלכים פוליטיים (לא אזכיר שמות, כי אינני רוצה לפגוע באנשים שכבר אינם בין החיים). המנהיגים הבטיחו לנו דברים רבים כמו שלום, כלכלה משגשגת, חיסול העוני והאבטלה, חינוך מתקדם – והנה, לאן הגענו? למרות שבעבר היו לנו הזדמנויות להגיע להסדר שלום עם מדינות ערב ועם הפלסטינים – הסדר אינו נראה באופק.

מיליארדי דולרים בוזבזו על דברים מיותרים, מיליארדי דולרים שיכלו לשנות את כל חיינו בארץ. אין לי ספק שאם פרץ יהיה מנהיג תנועת העבודה וראש ממשלה רק נמשיך לשקוע בבזבז והכול יישאר בגדר הבטחה בלבד.

פרץ אוזח בהגה שאיננו בכיוון הנכון. הוא רוצה לטפל בראש ובראשונה בחברה, בכלכלה, בחינוך ובעוני. רוצה להעלות את שכר המינימום ל-1000 דולר (איזה מפעל יוכל לעמוד בזה?) ורק לאחר מכן לטפל בתהליך השלום.

לדעתי צריך לסובב את ההגה בכיוון הפוך. כדי להשיג את אותן מטרות צריך לטפל, קודם כל, בבעיות ביטחון, הסכם שלום, עליית יהודים למדינה. רק לאחר מכן להמשיך לטפל בצמצום האבטלה למינימום, שגשוג כלכלי, עידוד משקיעים זרים וחיסול העוני. אם אני מבין נכון, זהו כיוונו של ביילין, של פרס וגם של שרון.

לדעתי, שום מנהיג לא ישיג הסכם שלום טוב יותר ממה שהשיג ביילין. כתזכורת: מה שיכולנו לקבל ב-1967 לא קיבלנו ב-1973. מה שיכולנו לקבל ב-1973 לא קיבלנו באוסלו. כמה שנדחה את הסכם השלום נשיג פחות, וזה לא משנה כלל מי יהיה המנהיג או ראש הממשלה.

שני הזקנים - פרס ושרון, עשו בחייהם הפוליטיים שגיאות רבות. אני מניח שהם למדו מהעבר הרחוק והקרוב שלהם. הם הגיעו למסקנה שצריך להשיג שלום בראש ובראשונה. אני מאמין בהם, כי הם היחידים, בהרכב הפוליטי הנתון, שיכולים לעשות זאת.

לסיכום, אני מצטט את יוסי שריד, שהשיב לשאלה למי הוא יצביע בבחירות הקרובות: "אצביע מרצ". למה? "כי למחרת הבחירות אני רוצה להסתכל בראי ולא רוצה להתבייש".

*****

ידיעות עין השופט מס' 28 – 10.7.2009

ברכה לחג ה-72 של הקיבוץ וחנוכת המוזיאון המחודש

מרדכי טייכנר

הייתי רוצה לציין, לספר ולברך את ותיקי עין השופט. לא הייתי שייך לוותיקי ומייסדי הקיבוץ, אך ניתנה לי הזכות והכבוד להזכיר את אלה אשר הגיעו אל אדמת הסלעים והאבנים, אל ארץ הרוחות, כאידיאליסטים, שעזבו בית מסודר באמריקה ובפולין למען להתיישב במולדת ישנה- חדשה. לתקן עולם חדש ישן, לבנות חברה חדשה, ציונית וסוציאליסטית, בה כולם חיים בשוויון קולקטיבי, בונים קיבוץ חדש. אידיאליסטים שלא נרתעו משום דבר והתגברו על כל הקשיים הודות ליכולתם להתאחד ולפעול בכוחות משותפים.

קראנו להם ותיקי המקום. אך מה מסתתר מאחורי המילה ותיקים? שמות רבים, שאותם הייתי רוצה להזכיר ולהציג לחברי וילדי עין השופט הרבים, שלא הכירו אותם. את אלה שבזכותם יש לנו קיבוץ לתפארת, ובו אנו חיים ומתפרנסים באושר ובכבוד. אולם לא זה הזמן ולא המקום להזכיר כ-200 ויותר שמות של הראשונים, מה עוד שבעבר הלא רחוק, לרגל חג ה-70, עשיתי זאת באופן שמי ודי מפורט.

חבר אחד נשכח ולא הוזכר על ידי, וגם לא בזמן פסטיבל הסליק. זהו ינק בורנשטיין. ינק היה מוכתר הקיבוץ, אגדות אפפו אותו. ידו הייתה בכל – והכל היה בידו. הוא רכש שתי משאיות מק מהצבא הבריטי, כל אחת מהן יכולה הייתה להוביל שנים עשרה טון מטען. שנים רבות עבדו שני המקומים האלה במפעל ההובלה של עין השופט. אז קנה ינק משאית פורד בולדוג, אותה הוסיפו לענף המטעים. בנוסף רכש חלקי חילוף וצמיגים, שאי אפשר היה להשיג בארץ. לינק היו דרכי גישה לכל מקורות חלקי החילוף.

דבר אחד ברור ללא ספק, ללא עקשנותם הציונית והאידיאולוגית לא היה היום קיבוץ, ואולי גם לא הייתה לנו מדינה. אנו עומדים כאן באזור החפירות של הר הסיד, אזור הבארות. כדי להפעיל את הבאר העלנו על גג הבאר - שלמק, סיומקה ואני, במשאבת יד, כל יומיים שתי חביות סולר. המקום הזה מזכיר לי את דרך הארכיאולוגים, אשר שקדו בזמנם הפנוי, ובעיקר בשבתות, על חשיפת ההיסטוריה והעבר שלנו, וזו גם התשובה שלי בשמם ובשם רוכשי אדמות עין השופט - אדמה זו שייכת לנו, ובזכות הוותיקים שלנו, מעבדי האדמה, אשר עמלו, בנו, סיקלו, חרשו, זרעו – וגם קצרו. ברצוני לצטט את חברנו לירון שפירא, דור שלישי בעין השופט, שכתב בעיתון הקיבוץ כך: "... לעם היהודי יש הנרטיב המוכח, הרצוף והארוך ביותר בהקשר לארץ ישראל. אין שום עם או קבוצה אתנית היכולים לטעון טיעון הדומה לזה מלבד העם היהודי. זהו הבסיס לזכות ההיסטורית בעבור כל היהודים, שאינם מאמינים בהבטחה אלוהית".

בכל זאת, אי אפשר שלא לציין את הארכיאולוגים שלנו בשמם: שמעון אבידן ושלמה קורץ,

שבתום שרותם הצבאי נרתמו לגילוי עברנו. הייתי רוצה להזכיר מהמקום הזה את חברי שלמה קורץ, אשר מצא את מותו הטראגי יחד עם נכדו ליאור, תוך כדי החפירות. למרות שבשנות ילדותו לא היה באפשרותו ללמוד, שקד שלמה מספר שנים על לימודי ידיעת הארץ והארכיאולוגיה באוניברסיטת תל אביב. הוא התעניין, למד וגם לימד ושיתף ילדים אשר התענינו בארכיאולוגיה. כך גם נקשר הקשר המיוחד בין שלמה ונכדו ליאור. שלמה היה קשור בלב ובנפש לתחביבו. כל שבת היה יוצא לחפירות בסביבות עין השופט. במשך שנים למדו אצלו רבים מבני הקיבוץ את תולדות המקום והסביבה. גולת הכותרת של פעילותו הארכיאולוגית הייתה הקמת המוזיאון, בעזרת שמעון אבידן. בזכותם התאפשרה פתיחתו המחודשת של המוזיאון בעין השופט. אנו מאחלים הצלחה לרותי ויינר בניהולו.

*****

עלון מס' 12 - 19.3.2010

לא כל הנוצץ זהב הוא / טייכנר מרדכי

לכל אחד יש הנוסטלגיה שלו עליה הוא יכול להתרפק. ברצוני לפתוח עם זו שלי. לספר על אפיזודות נעימות יותר ונעימות פחות. אך עם מה להתחיל?

שגדלתי עד גיל 14 באושר ועושר? ועל כך שהיינו משייטים אחי הבכור ואני בנהר טיסה שבהונגריה? וכאשר לא חזרנו הביתה בא אבי לשפת הנהר ושאג איב-א-ן (איבן היה שמי בהונגריה) ויק-טו—ר (ויקטור היה שם אחי) ואנחנו, אחי ואני, ישבנו באותו הזמן וצלינו תירס בצד השני של הנהר? או על משחקי כדורגל בקבוצת נוער של אויפשט שבהונגריה, איך שאבי התמוגג לראות את בנו מבקיע שלישיה לרשת היריב. אכן היו זמנים... כפי שניתן להיווכח, גם לי היו חוויות ילדות נעימות - למרות שלא גדלתי בחינוך המשותף.

על כך שלאחר מכן באו זמנים קשים (השואה) לא אכתוב. אשאיר זאת ליום השואה. ואולי לכתוב על תנועת השומר הצעיר בהכשרה בגרמניה? או אולי שהגעתי לעין השופט אחרי השואה?

וגם על כך שהייתי פחדן ולא זעקתי כאשר הייתי משוכנע שהמלך הוא עירום? אולי על כך שהייתי אחד מחברי ההשלמה בזכויות מוגבלות?

אולי לכתוב על כך שנאלצתי להשלים עם הלינה המשותפת, כי חשבו באותם הזמנים שהלינה המשותפת והקיבוץ לא מסתדרים אחד בלי השני? עד שהתברר שהם דווקא מסתדרים יפה מאוד כל אחד לחוד. האם להזכיר את הלחץ והנוקשות שהיו חלק בלתי נפרד מהחינוך המשותף?

ומה עם אסיפת ההורים? שהמורה והמטפלת היו מוסרים דו"ח על הילדים באופן כללי בזו הלשון: המצב בקבוצה טוב, הילדים לומדים יפה, הם גם מסודרים בעבודה בענפי משק השונים וכולם משתתפים בפעילויות חברתיות.

האם להזכיר שהיו גם כאלו שסבלו ולא הלכו בתלם, אך "נפלטו" מהדו"ח כי דובר על הכלל, והפרט

משכח?

או שמא אכתוב על כך שכולנו היינו שווים, אך היו כאלה שהיו שווים יותר?

אך כל זה שייך לקטע הנוסטלגי שלי על הטוב ועל הפחות. נוסטלגיה, מטבעה, צובעת את החוויות הטובות בוורוד ומעמעמת את החוויות הפחות טובות.

אינני מתכוון להתחשבן עם אף אחד, מה שהיה היה וצריך להסתכל קדימה לעבר העתיד. הקיבוץ חייב לגדול ולקיים את עצמו.

אנו חייבים לקלוט חברים חדשים, בעיקר את בני הקיבוץ, בתנאים משופרים מכפי שזה מתנהל עכשיו. אך אנו חייבים גם לדאוג לעצמנו, לבנים שבקיבוץ, ולבנים שמחוץ לקיבוץ - כי גם הם שלנו. אני חושב שאני מבטא דברים שעולים לא מעט בשיחות סלון.

לא יתכן שאדם שעבד בחריצות למעלה משישים שנה בקיבוץ - לא יכול להוריש דבר מפרי עמלו לילדיו. העברת נכסים מהורים לצאצאים היא תופעה אוניברסלית עתיקת ימין, אשר קיימת בכל החברות, מהפרימיטיביות ועד המתקדמות ביותר.

שני שלישים מ-270 קיבוצים הגיעו למסקנה והופרטו, לא ידוע לי על קיבוץ כלשהו שחזר להיות שיתופי.

הויכוח מתנהל בין מספר חברים, שחלקם מכתובים את המדיניות כמו בעבר הרחוק ולמעשה נלחמים בתחנות רוח.

אני סבור שרצוי לחדול מהשיטה הפסולה על פיה מועלית בקשה או הצעה, מוזמנים חברים לדיון, מגבשים סיכום - אך הסיכום אינו מיושם ואפילו לא מתקבלת תשובה מדוע.

חברה שיתופית, ואפילו מופרטת, לא יכולה להיות מחולקת על פי קריטריונים וזכויות מבוססות גיל - למרות שזה נשמע מאוד מתחשב. יש זכויות המוקנות בהתאם לוותק של החבר, ולא משנה אם הוא בן שבעים, שמונים או תשעים, הקובע הוא שנות עבודתו וחברותו בקיבוץ - ולא שמגיל 75 מאבדים זכויות. הפסקתי להאמין בקיבוץ שיתופי ואינני מאמין בקיבוץ שיזורי. אני מאמין בקיבוץ גדול, מבוסס, מופרט, שהחברים בו מחויבים לדאוג לפרנסת משפחתם.

אם נהיה כנים עם עצמנו, יהיה זה קשה עד כמעט בלתי אפשרי, לקיים רמת חיים בה אנו מורגלים בקיבוץ שיתופי כמו עין השופט, משבע-שמונה שעות עבודה בלבד. שבע או שמונה שעות עבודה אינן יכולות לפרנס משפחה המונה שלושה או ארבעה ילדים.

תהליך הפרטה יכתיב סדר יום כלכלי, הגיוני ומציאותי, המבוסס על חוקי שוק בריאים וריאליים יותר. לראיה, בקיבוצים שעברו הפרטה הוארך יום העבודה באופן ספונטני ובאופן טבעי - מבלי שהיה צורך לחוקק חוקים ותקנונים. אני לא רוצה לפגוע באותם הצעירים שעובדים שעות רבות, אך הם לא מייצגים את הכלל לצערי - אלא את המיעוט. לדעתי חייבים להתחיל דיונים מעשיים באינטנסיביות - ויפה שעה אחת קודם.